

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไทย

จัดทำโดย นายศุภชัย สมเจริญ
รหัส ๕๘๐๓๓๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๓
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยไทย

นายศุภชัย สมเจริญ

บทคัดย่อ

ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการซื้อสิทธิ ขายเสียง ส่งผลให้ประชาชนขาดการยอมรับต่อการแสดงบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง เกิดจากการที่ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ในความเป็นเจ้าของกระบวนการจัดการเลือกตั้งอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การที่จะทำให้กระบวนการจัดการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามปรัชญาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ภายใต้หลักพื้นฐาน ๓ ประการ คือ ๑) อำนาจอธิปไตย ๒) สิทธิเสรีภาพ ๓) ความเสมอภาค ได้อย่างแท้จริง คณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะสถาบันที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ ในการควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างเคร่งครัด ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างและสนับสนุนพลเมือง โดยการเพิ่ม อำนาจให้กับประชาชนในการเข้ามาควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้ง ในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับในทุกมิติ ทั้งมาตรการป้องกันปัญหา (Preventive Measures) มาตรการแก้ปัญหา (Treatment Measures) และมาตรการ พัฒนาและปลูกฝัง (Development Measures) เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการจัดการต่อปัญหาการทุจริต เลือกตั้งและการซื้อสิทธิขายเสียง อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง อันจะเป็นกลไกขับเคลื่อนไปสู่ การพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง ตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน ด้วยความสุจริต และเที่ยงธรรม อย่างแท้จริง

คำสำคัญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียง การเลือกตั้ง ประชาธิปไตย

บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไทย

นายศุภชัย สมเจริญ*

บทนำ

หนังสือ “THE REPUBLIC” หรือ “อุดมรัฐ” ได้เขียนเกี่ยวกับข้อคิดของชาวกรีกโบราณไว้ว่า “ประชาธิปไตย จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อคนจนชนะ” ดังนั้นประชาธิปไตยที่แท้จริงย่อมหมายถึงการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของคนจนซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ เมื่อประเทศไทยมีปัญหาสำคัญในการทุจริต การเลือกตั้ง ทั้งในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง ทำให้เป็นการยากที่ประชาชนคนไทย จะยอมรับต่อความหมายในเชิงปรัชญาของชาวจีนที่เคยกล่าวไว้ว่า “ความเที่ยงธรรมคือ ความดีและความฉลาด ส่วนความไม่เที่ยงธรรม คือ ความชั่วและความโง่” การนำเสนอบทความนี้จึงต้องการเพียงเพื่อสะท้อนต่อปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการกระทำทุจริตในการเลือกตั้งกับบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในการสร้างให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย อย่างมั่นคงสถาพร ดังจะเสนอเนื้อหา ต่อไปนี้

ความหมายประชาธิปไตย

ที่ผ่านมา “ประชาธิปไตย(Democracy)” ได้ถูกนำไปใช้ใน ๓ ฐานะใหญ่ๆ คือ

(๑) ในฐานะที่เป็นปรัชญา ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ จึงเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและการยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเท่าเทียมกัน

(๒) ในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง ซึ่งมองในเชิงโครงสร้างทางการเมือง รัฐบาลตามความเห็นของ “Abraham Lincoln” ประธานาธิบดีคนที่ ๑๖ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กล่าวสุดดีทหารที่เมือง Gettysburg ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ค.ศ.1863 ไว้ว่า การปกครองของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นประชาธิปไตยเพราะ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (Government of the people, by the people and for the people) เขามองว่าอำนาจสูงสุดในการปกครอง เป็นของประชาชนและอำนาจของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชน

(๓) ในฐานะวิถีชีวิต (way of life) ซึ่งเป็นการยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การยอมรับฟังเสียงข้างมาก การมีใจกว้าง การมีขันติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง การแก้ปัญหาประชาธิปไตยจึงมีหลักการสำคัญ “Principles of Democracy” ๓ ประการ คือ

* นบ. , นพท. , รม. ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

(๑) หลักการว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty) เป็นหลักการที่ถือว่าประชาธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ หรือ อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคนร่วมกันและประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจเป็นผู้ร่วมกันใช้อำนาจไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หลักการนี้จึงเน้นให้ความสำคัญในเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ที่มีแนวคิดที่ว่าประชาธิปไตยต้องอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของประชาชน (any voluntary action) โดยแต่ละคนมีอิสระที่จะเลือก (choice) ที่จะทำหรือไม่ทำกิจกรรมนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือว่ามีความสำคัญพื้นฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ การเลือกตั้ง (election) การรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (interest group) หรือกลุ่มอิทธิพล (pressure group) การมีส่วนร่วมในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง (political party)

(๒) หลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ เป็นหลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย ประกอบด้วย สิทธิ (right) เสรีภาพ (liberty) และอิสรภาพ (freedom) ซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน คือ สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ เสรีภาพ หมายถึง โอกาสที่จะเลือกทำหรือไม่ทำ ซึ่งมีทางเลือกหลายทางตามความปรารถนา ปราศจากข้อจำกัด หากจะจำกัดก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น ส่วน อิสรภาพ หมายถึง การทำหรืองดเว้นที่จะทำสิ่งใด ๆ ก็ได้ที่ไม่ละเมิดผู้อื่น เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย จึงหมายถึง ความสามารถของคนที่จะกระทำหรืองดเว้นกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ได้ภายในขอบเขตข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งกฎหมายนั้นออกโดยวิถีทางประชาธิปไตย คือ ออกโดยผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งมาอย่างเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่ใช่การทำอะไรก็ได้ตามใจตนเอง เพราะการทำอะไรตามใจตนเองโดยไม่คำนึงถึงจิตใจผู้อื่น ๆ เป็นลักษณะของเผด็จการส่วนบุคคล

(๓) หลักการว่าด้วยความเสมอภาค (equality) ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนในสังคมจะต้องเท่าเทียมกันหรือเสมอภาคเท่ากันในทุกด้าน เพราะมันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้เนื่องจากเป็นการขัดธรรมชาติของมนุษย์ แต่ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยหมายความว่า การที่ราษฎรทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันพื้นฐานในเรื่องสำคัญ ๆ ที่เป็นไปได้ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชน อันจะทำให้ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่ว่าจะเป็นความเสมอภาคทางการเมือง ความเสมอภาคตามกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาส ความเสมอภาคทางสังคม ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

ด้วยเหตุแห่งการนำไปใช้และหลักการสำคัญดังกล่าว คำว่า ประชาธิปไตย จึงมีรากศัพท์มาจากคำว่า “Democracy” ซึ่งมีที่มาจากภาษากรีกโบราณเมื่อ ๒๕๐๐ ปีมาแล้วที่ประกอบด้วยคำว่า “demos” ซึ่งแปลว่า “ประชาชน” กับ “kratos” ซึ่งแปลว่า “การปกครอง” เมื่อนำศัพท์ทั้งสองคำผนวกเข้าด้วยกันก็จะ หมายถึง “การปกครองของประชาชน” ดังนั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๖๕๖ จึงได้บัญญัติศัพท์ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่า หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ หรือ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ นั่นเอง

บทวิเคราะห์เชิงหลักการและทฤษฎี

หลักในการสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย (Democratization) ได้มีนักวิชาการสองท่าน คือ Linz & Stepan ให้ความเห็นร่วมกันว่า ประชาธิปไตยที่เป็นปึกแผ่นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑) องค์ประกอบในแง่พฤติกรรม (behaviorally) ผู้มีบทบาทสำคัญทั้งหลาย ไม่พยายามที่จะบรรลุมิติประสงค์ของตนด้วยการสร้างระบอบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยหรือหันไปใช้ความรุนแรง

๒) องค์ประกอบในแง่ทัศนคติ (attitudinally) เสียขางมากมีความเชื่อว่าระเบียบวิธีประชาธิปไตยและสถาบันประชาธิปไตยเท่านั้นที่เหมาะสมที่สุดในการปกครองร่วมกันของคนในสังคม

๓) องค์ประกอบในแง่รัฐธรรมนูญ (constitutionally) รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมีความเชื่ออย่างจริงจังว่าการแก้ปัญหาความขัดแย้งทั้งหลายต้องกระทำภายใต้กฎหมาย ภายใต้วิธี และภายใต้สถาบันที่เกิดขึ้นโดยกระบวนการประชาธิปไตย

นอกจากนี้ Linz & Stepan ย้ำให้เห็นว่าการจะพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงได้นั้น สิ่งสำคัญต้องมีเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ๕ ประการ คือ

(๑) มีประชาสังคม (civil society) ที่เข้มแข็ง ในระบบการเมืองที่มีกลุ่มบุคคลที่จัดตั้งขึ้นด้วยตนเองอย่างอิสระพอสมควรจากรัฐ ใช้ความพยายามในการสร้างค่านิยม สร้างสมาคม และความสามัคคี และใช้ความพยายามให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของตน เช่น กลุ่มชาวบ้านต่าง ๆ หลังประชาสังคมนี้จะเป็นพลัง “กดดัน” ในการโค่นล้มระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

(๒) มีสังคมการเมือง (political society) ที่เข้มแข็ง สามารถแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอันชอบธรรมที่จะควบคุมอำนาจและกลไกของรัฐ ในสังคมการเมืองนี้มีการสร้างสถาบันอันเป็นแก่นแกนของประชาธิปไตยเช่น พรรคการเมือง สังคมการเมืองนี้จะถูกประชาสังคมทั้งให้ข้อมูลทั้งกดดันเพื่อที่จะได้ใช้อำนาจอย่างเป็นประชาธิปไตย

(๓) ยึดถือ “หลักนิติธรรม” (rule of law) อย่างเหนียวแน่นในวัฒนธรรมของสังคม เพื่อเป็นหลักประกันของความเป็นตัวของตัวเองและความเป็นอิสระของประชาสังคมและสังคมการเมือง ดังนั้น หลักนิติธรรมคือ การยึดมั่นในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

(๔) มีระบบราชการของรัฐ (state bureaucracy) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการ อย่างเป็นประชาธิปไตยให้นโยบายของรัฐบรรลุผล

(๕) มีสังคมเศรษฐกิจ (economic society) ที่เหมาะสม เป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่รัฐ มีบทบาทในการจัดระเบียบพอสมควร

สภาพปัญหาการทุจริตการเลือกตั้ง

การทุจริตเลือกตั้งในสังคมไทย มีทั้งในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการซื้อสิทธิ์ขายเสียง กล่าวคือ

๑. การทุจริตในกระบวนการลงคะแนนเสียง ณ หน่วยเลือกตั้ง อาจเกิดกรณีดังต่อไปนี้ได้

คือ

(๑) กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจ่ายบัตรเลือกตั้งให้แก่ห้วคะแนนไปทำการกากบาทนอกหน่วยเลือกตั้งไว้ล่วงหน้าแล้วให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นำบัตรเลือกตั้งที่ทำการกากบาทไว้แล้วเข้าไปหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้ง จากนั้นให้นำบัตรเลือกตั้งที่ยังไม่ทำการกากบาทซึ่งรับมาจากกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งออกมาแลกเงินจากห้วคะแนน ห้วคะแนนก็จะนำบัตรเลือกตั้งดังกล่าวไปกากบาทแล้วมอบให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนต่อไปเข้าไปหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้งหมุนเวียนเช่นนี้จนเสร็จ

(๒) ลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแทนผู้ที่ไม่มาลงคะแนนแล้วทำการกากบาทลงในบัตรเลือกตั้งจากนั้นจึงนำไปหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

(๓) มีการทุจริตระหว่างการเดินทางจากหน่วยเลือกตั้งถึงสถานที่นับคะแนน โดยอาจหน่วงเหนี่ยวส่งหีบบัตรล่าช้า เช่น บางหน่วยห่างจากที่นับคะแนน ๑ กิโลเมตร ใช้เวลาส่งหีบบัตร ๕ ชั่วโมง เป็นต้น

(๔) เปลี่ยนบัตรเลือกตั้งขณะเดินทางโดยเปิดหีบบัตรแล้วยึดบัตรปลอม หรือบัตรอื่นเข้าไปแทนที่

(๕) ทำการแก้ไขเอกสารรายงานต่าง ๆ ให้ถูกต้องตรงกับบัตรเลือกตั้งที่ได้กระทำการทุจริต

(๖) ทำเครื่องหมายหรือเครื่องสังเกตไว้ที่บัตรเลือกตั้งเพื่อต้องการทราบว่าจะลงคะแนนให้ใคร

(๗) มีการทุจริต ขณะนับบัตรเลือกตั้งเป็นคะแนน ด้วยวิธีการต่อไปนี้

(๗.๑) กากบาทบัตรเลือกตั้งให้เป็นบัตรเสียตามต้องการ

(๗.๒) ขานหรือทำการวินิจฉัยผิดจากความเป็นจริง

(๗.๓) กรอกคะแนนผิดจากความเป็นจริง

๒. การทุจริตด้วยการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง

การซื้อสิทธิ์ ขายเสียงในสังคมไทย ดูประหนึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา ทั้งที่การเลือกตั้ง (Election) ถือเป็นกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่งที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของประชาชน ด้วยการไปใช้สิทธิ เสรีภาพในออกเสียงเลือกตั้งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนตน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการตัดสินใจเลือกบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยและให้ความชอบธรรมแก่ผู้ที่ตนเลือกในการใช้อำนาจปกครอง โดยจะต้องมีกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีความสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้ง (Electoral Principle) เป็นสากล ยอมรับกันโดยทั่วไป ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ (The Universal Declaration of Human Rights : ๑๐ December ๑๙๔๘) ใน ๓ ประการ คือ

(๑) บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรัฐบาลของประเทศตน ไม่ว่าจะเข้าไปโดยตรงหรือโดยผ่านทางผู้แทนซึ่งผ่านการเลือกตั้งโดยอิสระ “ Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives ”

(๒) บุคคลคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศของตนโดยเสมอภาค “ Everyone has the right of equal access to public service in his country ”

(๓) เจตจำนงของประชาชนจะเป็นฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง ด้วยอาศัยการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาค และการลงคะแนนลับหรือวิธีการลงคะแนนด้วยวิธีการอื่นใดที่เป็นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างอิสระที่คล้ายคลึงกัน “ The will of the people shall be the basis of the authority of Government ; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures ”

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ได้กำหนดให้การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยต้องมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ต้องเป็นไปโดยอิสระ (Free Voting) หมายถึง การเลือกตั้งที่เป็นอิสระไม่มีการบังคับ ใช้อิทธิพล ช่มชู้ ทำให้ต้องฝืนความรู้สึกตนเอง ในการเลือกหรือไม่เลือกผู้ใด ซึ่งจะต้องมีความเป็นอิสระอย่างเต็มที่ในการใช้ดุลยพินิจจะเลือกหรือไม่เลือกและถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งที่เป็นไปโดยอิสระไม่ควรถกแซงหรือสั่งการให้ประชาชนต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังรวมความไปถึงการที่ประชาชนมีโอกาที่จะเลือกบุคคลหรือพรรคการเมืองตามใจชอบอีกด้วย หมายความว่า ในการเลือกตั้งครั้งหนึ่ง ๆ ประชาชนสามารถเลือกผู้ปกครองจำนวนหนึ่ง จากหลาย ๆ จำนวนหรือจากพรรคการเมืองที่เสนอตัวเข้าแข่งขันอย่างน้อยสองพรรคขึ้นไป การที่ประชาชนจำเป็นต้องเลือกตั้งผู้ปกครองจากพรรคการเมืองเดียวหรือบุคคลจำนวนเดียวโดยไม่มีโอกาสเลือกจากแหล่งอื่น การเลือกตั้งนั้นก็ปราศจากความหมายที่แท้จริงและมีได้ชี้ถึงเจตนารมณ์ของประชาชน

บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบริหารจัดการเลือกตั้ง

เจตนารมณ์และความเป็นมาของการจัดตั้งให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ก็เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๖ ถึงครั้งที่ ๑๙ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ การจัดการเลือกตั้งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีปัญหาเรื่องการถูกแทรกแซงโดยอำนาจฝ่ายการเมือง ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งโดยรัฐบาล หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยศาสตราจารย์ กำธร พันธ์ธูลาก เป็นผู้ดูแลแต่ก็ไม่ได้ผลอันน่าพึงพอใจ และในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งโดยรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางตรวจสอบและสังเกตการณ์เลือกตั้งที่มีขึ้น ในวันที่ ๒๒ มีนาคม และวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๓๕

แต่ก็มีข้อจำกัดขององค์กรกลางตรวจสอบการเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นองค์กรชั่วคราวที่ไม่มีกฎหมายรองรับ จึงไม่มีสภาพบังคับเป็นการทำงานลักษณะอาสาสมัคร ทำให้หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงได้บัญญัติให้มี คณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ถือเป็นจุดเริ่มต้นของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ผ่านมามีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาแล้วจำนวนทั้งสิ้น ๓ คณะ จนกระทั่งในปัจจุบัน ได้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ ประกอบด้วย นายศุภชัย สมเจริญ เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และมีกรรมการการเลือกตั้งอีก ๔ คน คือ นายธีรวัฒน์ ธีรโรจน์วิทย์ นายบุญส่ง น้อยโสภณ นายประวิช รัตนเพียร และนายสมชัย ศรีสุทธิยากรโดย คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีบทบาทสำคัญในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งใน ๓ ประการ คือ

๑. บทบาทด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง

มีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารเป็นแบบการบริหารงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นการเฉพาะหรือที่เรียกว่า “ Functionalized Organization Structure ” อีกทั้งการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งยังเป็นทั้งรูปแบบ “ Commission and Commissioner ” โดยมี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานอำนวยการซึ่งมีผู้ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด รวมทั้งจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานระดับเขตเลือกตั้งทุกครั้งที่ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้ง

๒. บทบาทด้านการดำเนินการในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง

มีระเบียบวิธีการสืบสวนสอบสวน ซึ่งเน้นวิธีการบริหารจัดการในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก กล่าวคือ การดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อประมวลพฤติการณ์การกระทำทุจริต ส่วนใหญ่จะรอรับคำร้องเรียนจากผู้สมัครหรือตัวแทนผู้สมัครมากกว่าและคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งหรือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผล นอกจากนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีและจัดทำคำฟ้องต่อศาล เพื่อให้มีการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งกรณีร้องขอให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือพิจารณาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครและชดใช้ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

๓. บทบาทด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีบทบาทสำคัญในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม จึงทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งไว้อย่างชัดเจน โดยจัดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งต่างๆ ทั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ รวมทั้งยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของพรรคการเมือง ซึ่งกฎหมาย ได้ให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในหลายด้านทั้งในการออกระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็น ผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง

จากสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในปัจจุบัน ทั้งในด้านระบบและวิธีการบริหารจัดการเลือกตั้ง ด้านการตรวจสอบและป้องกันการกระทำทุจริต ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาคเลือกตั้ง เพื่อสร้างความเป็นประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ทั้งในด้านการควบคุมและจัดการเลือกตั้งให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง การพัฒนาพรรคการเมืองให้เกิดความเข้มแข็งในเชิงอุดมการณ์และการเสริมสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยรวมทั้งการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากแนวคิดในเชิงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งมีข้อเสนอแนวทางแก้ปัญหาเชิงวิชาการใน 3 ด้าน คือ

๑. ด้านป้องกันปัญหา (Preventive Measures) จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เปิดโอกาสให้คนกระทำความชั่ว แต่เอื้ออำนวยในการทำความดี เช่น ปิดช่องว่างที่บุคคลสามารถแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำชั่ว ควรให้ความรู้และรณรงค์ทางจริยธรรมอยู่เสมอและมีการยกย่องผู้กระทำดีให้ปรากฏอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านการแก้ปัญหา (Treatment Measures) จะต้องค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา เช่น ปัญหาเกิดจากอะไร อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา มีการวิเคราะห์ให้ทราบปัญหาหลักหรือปัญหาที่แท้จริงและจะต้องดำเนินการแก้ปัญหาด้วยปัญญาโดยใช้ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ ทางโลก ความรู้จากศาสนา เช่น อริยสัจ ๔ เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องมีการวางกฎ ระเบียบ อย่างแน่นชัดในการลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่วางไว้ร่วมกัน

๓. ด้านการพัฒนาและปลูกฝัง (Development Measures) มีการพัฒนาและปลูกฝังค่านิยม ทศนคติ และบุคลิกภาพโดยใช้ ขบวนการอบรม หรือ ชัดเกลตาทางสังคม (Socialization Process) ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางเจตพิสัย (Affective Domain) ใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เช่น ทฤษฎีการวางเงื่อนไขและการเสริมแรง ทฤษฎีสิ่งจูงใจและขัดแย้ง เป็นต้น มีการอบรมจริยธรรมแบบเข้มก่อนการเข้ารับตำแหน่งหรือ การอบรมแบบเข้มเป็นครั้งคราวแก่กลุ่ม ที่สำคัญคือจะต้องมีการพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดสมรรถภาพทางจิตและปัญญา โดยใช้กิจกรรมกลุ่มให้กลุ่มเกิดการคล้อยตามเลียนแบบจากต้นแบบที่ดีงาม เช่น มีการศึกษาและปฏิบัติธรรม ระดับ ศีล สมาธิและปัญญา เช่น หลักปฏิจางสมุปาท เป็นต้น หรือมีการพัฒนาและปลูกฝังให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้จะต้องมีเป้าประสงค์หลักในการแก้ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

(๑) จะต้องป้องกันปัญหาให้มีการทุจริตเลือกตั้งหรือมีเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริต

(๒) จะต้องมีการแก้ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง ด้วยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อผนึกกำลัง ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งจะต้องมีการวางกฎระเบียบในการลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่วางไว้อย่างชัดเจน

(๓) จะต้องมีการพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดความรู้และความเข้าใจในการกิจร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในศูนย์ปฏิบัติการทุกระดับ และองค์กรเครือข่ายทุกระดับ จนสามารถสั่งการ ควบคุม และตรวจสอบ กระบวนการจัดการเลือกตั้ง ได้อย่างเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและเป็นไปโดยประหยัด

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

๑. ด้านอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ควรพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและปรับปรุงกรอบการบริหารจัดการการเลือกตั้ง เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ใช้บทบาทตามอำนาจหน้าที่บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยทำหน้าที่เป็น ผู้ควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้ง สิ่งที่ต้องเป็นความสำคัญที่สุดสำหรับการบริหารจัดการเลือกตั้งคือ การสรรหาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จะต้องได้มาซึ่งผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจนเป็นที่ประจักษ์แก่สังคม จึงจะสามารถมุ่งหวังให้การจัดการเลือกตั้งเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือน้อยครั้งที่สุด โดยต้องเน้นการให้บทบาทอำนาจหน้าที่ในด้านการดำเนินการแก่ผู้กระทำทุจริตการเลือกตั้งอย่างเต็มกำลังความสามารถ ในการปฏิบัติหน้าที่ในรูปคณะกรรมการเพื่อแบ่งมอบภารกิจให้ชัดเจนแก่หน่วยงานของรัฐ เป็นผู้ร่วมจัดให้มีการเลือกตั้งและอยู่ภายใต้การตรวจสอบ ควบคุมและกำกับดูแลอย่าง มีขั้นตอนและเป็นระบบ ซึ่งมีบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่จำเป็นต้องกำหนดให้การบริหารจัดการเลือกตั้งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน โดยจะต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ เช่น อาจมีการแก้ไขกฎหมายให้นำเอาเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้ง เป็นต้น ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาวิกฤตศรัทธาที่มีต่อการบริหารจัดการการเลือกตั้งที่เห็นว่าการเลือกตั้งไม่สามารถสร้างระบอบการเมืองให้เป็นไปตามหลักการและอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตยให้เปลี่ยนไปให้จงได้ โดยจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำ ในการทำให้องค์กรมุ่งไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องและจะต้องเป็นผู้มียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีผลสัมฤทธิ์

๒. ด้านแนวทางแก้ปัญหาการกระทำทุจริตการเลือกตั้ง

ในด้านการจัดการตามกฎหมายแก่ผู้ที่กระทำการทุจริตการเลือกตั้ง สมควรพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่างๆให้สอดคล้องกัน ในการกำหนดให้มีมาตรฐานการสืบสวนสอบสวน การวินิจฉัยชี้ขาดและการคัดค้านการเลือกตั้งอย่างเป็นระบบ จนทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถให้บทบาท อำนาจหน้าที่ ได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินการแก่ผู้กระทำทุจริตการเลือกตั้งเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยต้องจัดระบบวิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้มีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ รวมทั้งการใช้ศักยภาพสูงสุดในการป้องกันการกระทำทุจริต จึงจะทำให้การซื้อสิทธิ์ ขายเสียง หดไปโดยเร็ว อันจะทำให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

๒.๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่(ใบเหลือง) หรือเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง(ใบแดง)ภายใน ๙๐ วันก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งและสามารถสั่งงดหรือเลื่อนการเลือกตั้งได้

๒.๒ ควรมีการขยายระยะเวลาให้กฎหมายเลือกตั้งมีผลบังคับกรณีมีการกระทำผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกระดับ จากเดิม ๙๐ วัน เป็น ๑๘๐ วัน ก่อนวันครบวาระ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายเวลาการประกาศผลการเลือกตั้งหลังวันเลือกตั้งจาก ๓๐ วันเป็น ๖๐ วัน

๒.๓ การพิจารณาดำเนินคดีเลือกตั้งในศาล สมควรใช้สำนวนการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหลักในการพิจารณา

๒.๔ ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้พนักงานการเลือกตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาโดยมีอำนาจในการออกหมายเรียกและหมายค้นได้

๒.๕ ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีการคุ้มครองพยานในคดีเลือกตั้ง

๒.๖ ควรมีการพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเกี่ยวกับการกระทำผิดการเลือกตั้ง เช่น การสร้างเครือข่ายข่าวรวมทั้งการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการรวบรวมพยานหลักฐานมาใช้

๒.๗ ควรมีการพัฒนาและแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดวิธีการในการหาเสียงที่มีความชัดเจนและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๓. ด้านแนวทางการรณรงค์ให้การเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

จุดมุ่งหมายสุดท้ายตามภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็คือ การพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งเพื่อความเป็นประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนในการควบคุมทางสังคม อันเป็นแนวทางในการควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึก การพัฒนาเครือข่ายและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างให้เกิดการรณรงค์และเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนได้เรียนรู้จนมีอุดมการณ์ในการปฏิรูปทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ด้วยการทำให้การเมืองภาคประชาชนมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ทั้งองค์กรภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องให้ความร่วมมือในการรณรงค์เผยแพร่ความคิดเห็นทางการเมืองที่ถูกต้องให้ประชาชนเพื่อให้เกิดการรับรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้วยการ

๓.๑ สร้างให้ประชาชนทุกระดับเกิดจิตสำนึกในวิถีประชาธิปไตย ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนตลอดจนระบบการศึกษาของประชาชนที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง

๓.๒ จะต้องสร้างเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนตรวจสอบการเลือกตั้งให้เป็นองค์กรที่ถาวร เชื่อมโยงแกนหลักในแต่ละจังหวัด และให้มีการประสานติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ จะต้องสนับสนุนการทำงานขององค์กรภาคประชาชน ให้สามารถจัดทำกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง มิใช่เป็นการทำงานแบบเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว

๓.๔ ควรมีการกำหนดกติกาและบทบาทในการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์กรภาคประชาชน

๓.๕ จะต้องสร้างกลไกในการตรวจสอบกลั่นกรองภายในกันเองขององค์กรภาคประชาชน ทั้งนี้ อาจต้องปรับปรุงการประชาสัมพันธ์รณรงค์และเผยแพร่การเลือกตั้งอย่างเป็นระบบให้สมบูรณ์ครบถ้วน

๔. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง

๔.๑ จะต้องกำหนดแนวทางในการพัฒนาและปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมือง ให้นักการเมือง มีความรู้ความสามารถอย่างมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการสร้างรากฐานการพัฒนาระบบประชาธิปไตยจากระบบพรรคการเมืองที่มีความเข้มแข็งในเชิงอุดมการณ์

๔.๒ จะต้องกำหนดแนวทางในการสร้างค่านิยมร่วมของพรรคการเมืองทุกระดับ เพื่อให้มีทัศนคติในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยวิธีการอย่างสมานฉันท์ ตามอุดมการณ์ที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย

๔.๓ จะต้องส่งเสริมการบทบาทการบริหารจัดการองค์กรพรรคการเมือง ให้มีกิจกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทั้งในภาคประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม

ผลที่จะเกิดขึ้นต่อการป้องกันและแก้ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง

จากสภาพปัจจุบันปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พร้อมทั้งได้นำเสนอแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ก็จะเป็นการทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ดังนั้นหากพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อการป้องกันและแก้ปัญหาการทุจริตเลือกตั้งก็อาจมีตัวชี้วัดได้ ๔ ประการ คือ

๑. หากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งเอง ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเลือกตั้งก็จัดให้มีการลงคะแนนเสียงเสร็จสิ้นภายในครั้งเดียวหรือน้อยครั้งที่สุด

๒. หากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถจัดการโครงสร้างองค์กร ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและภาคประชาชนทุกระดับ ย่อมทำให้เกิดความกระจ่างต่อสังคมที่มีความเคลือบแคลงสงสัยใน ความสุจริต โปร่งใสได้

๓. หากคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้บทบาทอำนาจหน้าที่อย่างเด็ดขาดและจริงจังต่อผู้ปฏิบัติงานที่ทุจริตโดยบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ เน้นการป้องกันและปราบปรามการกระทำทุจริต ควบคู่ไปกับการรณรงค์ให้การเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งมากขึ้นก็จะทำให้เกิดการยอมรับจากประชาชน

๔. หากคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถพัฒนาพรรคการเมืองเป็นสถาบันได้ โดยมีการรวมตัวกันของสมาชิกอย่างถาวร มีความคิดเห็นในเชิงอุดมการณ์เดียวกัน แต่อาจมีความแตกต่างกัน ในวิธีการพัฒนาและจะต้องครอบคลุมไปทุกระบบทุกระบวนการณ์และทุกภาคส่วนของสังคม พรรคการเมืองก็จะมีบทบาทสำคัญ ในการเป็นตัวเชื่อมในการนำนโยบาย(Party Policy) ไปสู่การพัฒนาประเทศ จึงจะทำให้เป็นศูนย์กลางทางการเมือง (Political Centre) ที่สามารถประสานประโยชน์ในการประนีประนอมและลดความขัดแย้งจนก่อความสามัคคีของคนในชาติขึ้นได้ ในที่สุดพรรคการเมืองก็จะกลายเป็น สถาบันของชาติ (National Institution) จึงเป็นองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อประชาชนและประเทศชาติ อย่างเป็นไปตามอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

บทสรุป

การแก้ปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งในสังคมไทย จะต้องมุ่งเน้นไปที่หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ว่า ต้องทำให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นเส้นทางที่สุจริต จนนำไปสู่การปกครองที่ดีที่ว่า มติปวงชนเป็นใหญ่ตามหลักพื้นฐาน (Principles) ๓ ประการ คือ ๑) อำนาจอธิปไตย ๒) สิทธิเสรีภาพ ๓) ความเสมอภาค ด้วยวิธีการสร้างพลเมืองที่ดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ควบคู่กับการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยการนำเอา หลักการเพิ่มอำนาจ(Empowerment) หลักความร่วมมือ (Co-operation) หลักความเป็นธรรม (Equity) หลักความยั่งยืน(Sustainability)และหลักความมั่นคง (Security) มาใช้แก่ความเป็นพลเมืองของประชาชนชาวไทย จนทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อการส่งเสริมและพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในชุมชนให้เข้มแข็งด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทางการเมืองอย่างสมานฉันท์ จึงสามารถจัดการทุจริตเลือกตั้งและการซื้อสิทธิ์ ขายเสียงในสังคมไทยลงได้

ผู้เขียนเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการควบคุม และดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง จำต้องใช้อำนาจหน้าที่โดยเคร่งครัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้งที่ต้องทำให้กระบวนการจัดการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการดำเนินการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งซึ่งต้องเน้นการใช้อำนาจหน้าที่ในเชิงรุกมากกว่าในเชิงรับต่อการป้องกันปัญหา (Preventive Measures) การแก้ปัญหา (Treatment Measures) และการพัฒนาและปลูกฝัง (Development Measures) ด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนในการควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึก การพัฒนาเครือข่ายและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตามข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้างต้นโดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เต็มขนาดและจริงจัง รวมไปถึงการนำข้อเสนอของบทความนี้ไปทำการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมิติต่างๆอย่างรอบด้านต่อไป จึงจะทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถบริหารจัดการเลือกตั้ง จนนำไปสู่การพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง ตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย ได้อย่างยั่งยืนและ เป็นไปด้วยความสุจริต เทียบธรรม อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2527): ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรม.

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์, (2531): ทฤษฎีการบริหารและการจัดองค์การ สงขลา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิตย สัมมาพันธ์. (2546): ภาวะผู้นำ: พลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ,

กรุงเทพฯ บริษัท ซี-เอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

บุญทัน ดอกไธสง., (2523): ทฤษฎี : การบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตฺโต). (2546): ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ,
กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2548): หลักธรรมบาลีและประมุขศิลป์,

กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มงคลชัยพรินติ้ง.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 656.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา(2548): รายงานการศึกษาปัญหาการเลือกตั้งรัฐสภา,

โดย คณะกรรมาธิการศึกษาปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา

พ.ศ.2548 เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2550): พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2550): พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2550): พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2550): แผนกลยุทธ์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(พ.ศ.2548-2552).

บทความและการบรรยาย

พีระพงษ์ ไพรินทร์(กุมภาพันธ์ 2554): การเป็นพลเมืองที่ดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

เอกสารทางวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ศุภชัย สมเจริญ(3เมษายน 2558): บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการพัฒนาการเมือง,

บรรยาย/ถกแถลง นักศึกษาหลักสูตรพัฒนาการเมือง

และการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 6

งานวิจัย

พีระพงษ์ ไพรินทร์ (2553): ภาวะผู้นำธรรมาภิบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประชาธิปไตย
ในกระบวนการเลือกตั้งเพื่อวิสัยทัศน์สู่อนาคตของประเทศไทย
ศึกษากรณี ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง, ปรัชญาดุสิตวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กรกฎาคม 2551): รายงานการวิจัย การศึกษาพัฒนาการของ
หลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ พ.ศ.2551
โดย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2549): รายงานการวิจัย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. 2548 พิมพ์ที่ บริษัท วีซ่าเทค จำกัด กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2550): รายงานการวิจัย เรื่อง กระบวนการขั้นตอนการ
ออกเสียงประชามติพ.ศ. 2550พิมพ์ที่บริษัท วีซ่าเทค จำกัด กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(2550): รายงานการวิจัย เรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรเป็นการทั่วไป 2550 : กรณี การลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า
นอกเขตจังหวัด พิมพ์ที่ บริษัท วีซ่าเทค จำกัด กรุงเทพฯ

Books

Drucker, F. Peter, (1998) Knowledge – Worker Productivity : The Biggest Challenge.
Callifornia : Harvard Business School Publishing,

Katz, L. R. Skills and Effective Administrator. New York : The President and Fellows of
Harvard College, 1964.

Samuel P. Huntington, Solider and the State: The Theory and Politics of Civil-Military
Relations, Harvard University Press, 1985

Other Materials

Aurel Croissant : Electoral Politics in Southeast & Asia , Freidrich Ebert Stiftung, Singapore
: 2002 Bass's Extension of House's Theory

Online Avialable : <http://nrru.ac.th/article/leadership/page7.1.html>

Perry M. Smith MajGen, USAF (Ret) (1997) Learning to Lead: Online. Available. URL :
<http://www.govleaders.org/genpsmith.htm>

Abraham Lincoln: The glass blessing to soldiers at Gettysburg State of Pennsylvania,
November 19 ,1863

The Universal Declaration of Human Rights : 10 December 1948